

INGOS SAUKIENĖS TEKSTAS. VIDAPRESS.EE NUOTRAUKOS

Vaikas nekalba

Vienas nuostabiausių dalykų, kurio mes, tėvai, laukiame, – kada vaikas ištars pirmą žodį. Tačiau kalba vystosi ne visada taip sklandžiai, kaip mes tikimės. Ir dėl to „kalti“ mes patys, o ne vaikas.

MATAS PRAKALBO TIK KETVERIŲ

Keturmetį auginanti Vaiva (30 m.) prisipažįsta, kad tik dabar gali būti ramesnė. Jos sūnus Matas pradeda kalbėti. Moteris buvo ne juokais išsigandusi, mat iki šiol labai mielas, linksmas ir aktyviai su visais bendrauti norintis berniukas kalbėdavo tik „savo“ kalba. Vieną kitą gimtosios kalbos žodžio skiemenį būdavo galima atskirti, bet iš esmės iš čiauškancio vaiko lūpų verždavosi lavina bereikšmių žodžių, kuriuos visus jis tardavo su didele svarba ir emocija. Deja, nei mama, nei tėtis jo nesuprato.

Vaiva spėja, kad prie tokios vėlyvos kalbėjimo pradžios prisidėjo tai, kad šeima mišri. Vaiko tėtis – latvis, kuris iš pradžių su vaiku kalbėdavo latviškai. Mama su juo kalbėjo lietuviškai, o tarpusavyje jie kalbėdavosi rusiškai, mat vyrui šia kalba su žmona bendrauti paprasčiau nei lietuviškai.

„Dėl vaiko kalbos susirūpinome, kai jam buvo treji su puse. Vyras liovėsi su juo kalbėti latviškai. Šeimoje, vaikui girdint, perėjome prie lietuvių kalbos, tačiau pirmuosius rišlius žodžius jis pradėjo tarti tik tuomet, kai ėmė lankyti darželį“, – pasakojo moteris. Ji pripažino, kad pati su vaiku iki tol bendravo mažai, mat jį prižiūrėdama dar ir dirba, todėl džiaugdavosi, jeigu jis ramiai pasėdėdavo žaisdamas planšetiniu kompiuteriu.

„Kai vaikas prakalbo darželyje, supratau, kokia stipri ugdymo įtaka kalbai. Iki tol maniau, kad kalbos vaikai išmoksta savaime ir nieko specialiai daryti nereikia. Prisipažinsiu, man kartais tingu būti mokytoja, kuri nuolat verčia vaiką kartoti tariamus žodžius, tačiau kai matau rezultatą, apima neapsakomas džiaugsmas“, – atvirai sako moteris.

PRADĖJO KALBĖTI KETVERIŲ, TODEL NESISEKA MOKYKLOJE

Ne visada lengvai vaikai prabyla ir nemišriose šeimose.

„Sūneliui 3 m. ir 7 mėn., o jis kalba tik savais žodžiais: „ziavo“ – mašina, „dze-dze“ – senelis, „dzidzi“ – džipas, „bū“ – karvė, „vova“ – šuo, „kiki“ – raktas, „pintines“ – pirštinės, „tinti“ – pirkti ir pan. Darželio auklėtojos skundžiasi, kad visiškai jo nesupranta. Net man, mamai, kartais reikia „vertėjo“. Keista girdėti, kaip darželyje jo bendraamžis su manimi kalba visiškai aiškiai ir taisyklingai. Tuo tarpu maniškio svetimi žmonės tikrai visiškai nesupranta, o ir pats vaikas dėl to sudirgsta. Pradeda pykti ir nusprendžia kurį laiką visai nekalbėti“, – patirtimi dalijasi Irma (28 m.)

Mama Aušrinė (34 m.): „Vytautas pradėjo kalbėti tik ketverių. Dabar jis antroklas, tačiau mokykla jam malonumo neteikia. Tik dabar jis pradeda skaityti, parašyti žodį be klaidų jam sekasi sunkiai.

Nors jam ir skaitau, ir piešiame, ir lipdome, pasakoju, ką darome, o jo žodynas vis tiek skurdus.“

Konsultuoja
logopedė
Violeta
Katiniene

Vienų metų vaikas gali išstarti nuo 2 iki 30 žodžių, trimetis – apie pusantro tūkstančio. Tačiau specialistė pastebi tendenciją, kad dar nekalba vis daugiau trejų-kerverių metų vaikų.

Logopedė Violeta Katiniene: „Ne veltui logopedai perspėja tėvus, kad šie neleistų vaikams žiūrėti televizoriaus ir naudotis kompiuteriu, „neįvesti“ šeimoje dvikalbystės, kol jis nekalba.“

Kai vaikas žiūri į ekraną ir klauso užčiaupęs burnytę, nejuda jo lūpos ir liežuvius, t. y. artikuliacinis aparatas, tuo pačiu metu nestimuliuojami kalbos centrai.

Mažas vaikas turėtų nuolat čiauškėti, tačiau tėvams labai patogu, kai jis sėdi ramiai ir tyli. Mokslininkai yra padarę nemažai tyrimų, kurie rodo, kad kuo daugiau laiko vaikai leidžia prie ekrano, tuo mažiau laiko skiria kitai veiklai ir bendravimui. Dėl to nukenčia ne tik jų kalba, bet ir vaizduotė, gebėjimas sklandžiai reikšti mintis, gali atsirasti netgi dėmesio ar emocijų sutrikimų. Dvimetuko dvi valandos, praleistos prie ekrano, po metų turi didžiausius streso skalės įverčius. Be to, mokslininkai mano, kad ilgas sėdėjimas prie ekranų didina autizmo spektro sutikimų galimybes.“

Pasak logopedės, kaip anksti vaikas pradės kalbėti, labiausiai priklauso nuo aplinkos, kurioje jis auga.

KAIP BENDRAUTI SU VAIKU, KAD JIS PRADĖTŲ GREIČIAU KALBĖTI

3-5 m. vaikas

„Tėvai, bendraudami su nekalbančiu vaiku, turėtų kalbėti dviskiemeniais žodžiais, t. y. priebalsis – balsis, priebalsis – balsis, ir trumpais sakiniais. Reikia kalbėti su vaiku taip (tiesiog perdaryti savo kalbą), kad jis gebėtų atkartoti tėvų pasakytus žodžius, pavyzdžiui, „Katė tupi“, „Šuo bėga“ ir pan. Ypač reikėtų vengti mažybinių, maloninių žodelių, nes dažnai tėveliai tik jais kalbina savo mažuosius. Paprastai vaikai pirmiausia taria tuos žodžius, kurie jiems lengvesni. Dažniausiai pradeda nuo tų, kurie turi vienodus arba panašius skiemenis: „mama“, „tėtė“, „lėlė“, „dėdė“, „teta“, „pupa“ ir pan.“

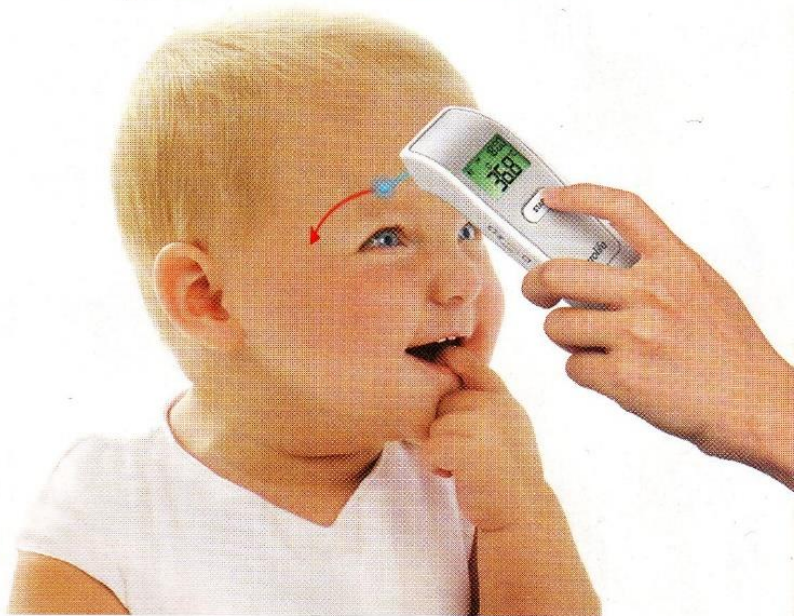
„Kol vaikas nekalba, – sako logopedė, – galima jam tiesiog duoti nurodymą ką nors padaryti. Nurodymas turi būti trumpas, aiškus ir labai tikslus. Pavyzdžiui, „Imk mešką, dėk ant stalo“, „Imk lėlę, dėk po kėde.“ Taip vaikas mokysis orientuotis erdvėje. Taip pat reikia mokyti skirti spalvas. Greičiausiai vaikas įsimena raudoną, todėl pradėti galima nuo jos. Mama turėtų pabrėžti šios spalvos pavadinimą („Imk raudoną spalvą“, „Duok raudoną spalvą“, „Atnešk raudoną spalvą“), nes nekalbantys vaikai neišimena žodžių pavadinimų. Vaikas gali ją pavadinti ir trumpesniu savo žodžiu, pavyzdžiui, „dona“, „ona“, bet mes turime žinoti, kad taip jis vadina kaip tik šią spalvą. Tik tuomet galima imtis kitos spalvos. Taip pat galima vaiką mokyti ploti, belsti (iki trijų kartų), prašant pakartoti mūsų veiksmus. Taip lavinama jo fonemine (garsų) klausia. Foneminei klausai lavinti tinka ir garsų, skiemenų kartojimas, pvz., „Kaip šnypščia gyvatė?“ Vaikas atsako: „Šššš...“ – „Kaip loja šuo?“ – „Au-au.“ – „Kaip bėga vanduo?“ – „Ssss...“ Kuo daugiau vartosite garsažodžių – tuo geriau. Juk mažyliui tai patys lengviausi trumpi žodelyčiai. ➡

microlife
A partner for people. For life.

Naujasis Microlife bekontaktis termometras NC150

- Temperatūros matavimas nesiliečiant prie kūno tik per 3 sekundes
- Higieniškas ir saugus
- Platus matavimo diapazonas (0-100°C)
- Plačios pritaikymo galimybės (žmogaus kūno, aplinkos, skysčių bei kitokių objektų temperatūrai matuoti)

Teiraukitės vaistinėse.

Informacija telefonu (8-5) 2745460 bei www.microlife.lt

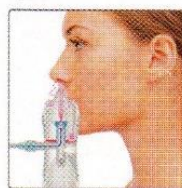
Parduotuvė internete www.medactive.lt

microlife

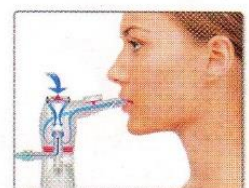
Inhaliatorius - nosies plovyklė Microlife NEB10A

NAUJIENA

Specialus antgalis nosies ertmės drėkinimui ir plovimui

Inhaliatorius su pažangia vožtuvų sistema

www.microlife.lt

Teiraukitės vaistinėse. Informacija telefonu (8-5) 2745460

4-6 m. vaikas

Logopedė pataria tėvams plėsti tokio amžiaus vaikučių žodyną paprastais triskiemeniais žodžiais, pavyzdžiui, imame vieną-du žodžius per dieną, tarkime, „papūga“ arba „uodega“, ir kasdien mokome skiemenimis: „pa-pū-ga“, „uo-de-ga“.

„Kai vaiko žodyne atsiras pakankamai triskiemenių žodžių, jis pajus, kad tai nėra taip jau labai sunku ir pradės juos tarti pats. Tuomet galima įtraukti ir sudėtingesnių žodžių, nuolat vaiką pagiriant, kai jam pasiseka. Taip pat būtina plėsti vaiko žodyną aiškinant nesuprantamus žodžius. Beje, maži vaikai dažnai kalba gramatiškai netaisyklingais sakiniais, nederina galūnių. Juos reikia taisyti. Mama turi pasakyti taisyklingai ir prašyti vaiko pakartoti“, – pataria logopedė.

● **Iki ketverių su puse metų** vaikas gali švepluoti. Pavyzdžiui, gali tarti ne „šuo“, bet „tuo“, ne „lapė“, bet „vapė“ ir t. t. Tai fiziologinis šveplavimas, kuris išaugamas, tad šiuo amžiaus tarpsniu nekreipiame dėmesio, kad garsus taria netaisyklingai.

● **Nuo ketverių su puse iki penkerių su puse metų** vaikų kalbą turi įvertinti logopedas ir pasakyti, ar visi garsai tariami gerai. Dažniausiai tėveliai pastebi, kad vaikas netaria garso „r“, ir skuba jį mokyti, nors tam dar nėra pasirošęs jo artikuliacinis aparatas.

„Pirmiausia mes mokome vaikus taisyklingai tarti skardžiuosius dusliuosius priebalsius, švilpiamuosius šnypščiamuosius garsus (s, z, c, dz, š, ž, č, dž), tada „l“ ir tik tada „r“. Iki 5,5 m. vaikas gali šio garso neištarti, tai nieko bloga.

Dvimetuko dvi valandos, praleistos prie ekrano, po metų turi didžiausius streso skalės įverčius.

● **Penkiametį** jau reikia mokyti atsakyti į klausimus visu sakiniu. „Ką karvė ėda?“ – „Karvė ėda žolę.“ – „Ką padėjau ant stalo?“ – „Ant stalo padėjau puoduką.“ Taip pat mokame apibendrinančių sąvokų, pavyzdžiui, vaisiai, daržovės, naminiai paukščiai, naminiai gyvuliai ir kt. Tuo pačiu metu plečiame vaikučio žodyną naujais žodžiais, pavyzdžiui, aiškindamiesi apie naminius gyvulius, galime pamokyti vaiką, kad karvės vaikas yra veršiukas, arklio – kumeliukas, avies – ėriukas. Šiuo amžiaus tarpsniu reikia stebėti, kad vaikas gerai derintų daiktavardį ir būdvardį (gražus suknelė = graži suknelė), daiktavardį ir skaitvardį (du ančiai = dvi antys).

● **Sešiametį** jau turi mokyti išsiaiškinti, iš pradžių reikia mokyti penkiais-šešiais sakiniukais apibūdinti matomą objektą. Pavyzdžiui, imame obuolį ar pomidorą, tuomet nurodome, kokia jo spalva, forma, kaip atrodo, kur auga ir pan. Pabaigoje būtina apibendrinti, kad tai vaisius, daržovė ir pan. Vėliau pereinama prie trumpų pasakėlių sekimo.

77 MAŽAS VAIKAS TURĖTŲ NUOLAT ČIAUŠKĖTI, TAČIAU TĖVAMS LABAI PATOGU, KAI JIS SĖDI RAMIAI IR TYLI.“

KITA VEIKLA

Kalbos centrus aktyvina smulkioji ir bendroji motorika. Smulkiąją motoriką lavina bet kokie veiksmai, atliekami pirštukais. Pavyzdžiui, galima paduoti krūvą sagų ir iš jos rinkti raudonas. Galima verti karoliukus, dėlioti bokštelius, įvairias formas, klijuoti, piešti. Laiptais lipti keičiant kojytes. Toks kopimas lavina bendrąją motoriką. Suvokimui lavinti labai tinka paveikslėlių dėjimas iš kelių dalių: pirmiausia reikėtų perkirpti paveikslėlį į dvi dalis ir paprašyti vaiko sudėti. Kai jau jam išeina, sukarpyti paveikslėlį į tris, vėliau – į keturias dalis. O kai jau ir tai pavyksta, pereinama prie keturių dalių kaladėlių dėliojimo, lavinančio ir mąstymą, ir erdvinį vaiko suvokimą. Vaikams paprasčiau sudėlioti dėlionės, bet jos šiuo atveju netinka, nes jie mato tik formą, bet nemato paties piešinio.

Atminčiai lavinti labai tinka trumpų eilėraščių mokymasis. Reikia pradėti nuo paprasčiausių, pavyzdžiui, „Aaaa pupa...“

TIEMS, KURIEMS REIKIA PAGALBOS
www.logopedai.lt